

แนวทางปฏิบัติ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต
เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘

ตามที่ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวมากระยะหนึ่งแล้ว นั้น

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับราชการในพระองค์ ได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ดังนี้

๑. “การเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์” หมายความว่า การดำเนินการถอนชื่อผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ออกจากรายชื่อผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์รวมทั้งประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

๒. “เครื่องราชอิสริยาภรณ์” หมายความว่า เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยและเหรียญราชอิสริยาภรณ์ไทย แต่ไม่รวมถึง เหรียญรัตนาภรณ์ และเหรียญราชรุจิ

๓. เหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๗ กำหนดไว้ ดังนี้

(๑) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต

(๒) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๓) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(๔) เป็นผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกเพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น โดยคำสั่งอันถึงที่สุด

(๕) เป็นผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกเพราะกระทำผิดวินัยจากรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ โดยคำสั่งอันถึงที่สุด

(๖) เป็นผู้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เพราะมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ สลอบไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ สลอบว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ สลอบว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๗) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

(๘) เป็นผู้ประพฤติตนไม่สมเกียรติหรือนำเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไปใช้ในกรณีไม่สมควร

ทั้งนี้ “คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” ตามข้อ ๗ (๒) ของระเบียบ ฯ หมายถึง การรับโทษจำคุกจริง มิใช่การรอการลงโทษ

๔. หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการเสนอเรื่องการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๔.๑ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หรือสำนักงานรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง

๔.๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ที่ปรึกษาผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการสามัญสภาผู้แทนราษฎร

๔.๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภา

๔.๔ หน่วยงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือหน่วยงานอิสระตามกฎหมาย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรหรือหน่วยงาน

๔.๕ กระทรวง กรุงเทพมหานคร ส่วนราชการที่ไม่สังกัดกระทรวง ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา หน่วยงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานอิสระตามกฎหมาย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ดะโต๊ะยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัด

๔.๖ กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับข้าราชการการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร

๔.๗ กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

๔.๘ สภากาชาดไทย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการสำหรับเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย

๔.๙ กรณีที่ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถอดยศทหาร หรือตำรวจตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้กระทรวงกลาโหม หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณี เสนอขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถอดยศพร้อมกับการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เพื่อเป็นการลดพระราชภาระ

๔.๑๐ กรณีตามข้อ ๔.๑ - ๔.๙ หมายความว่ารวมถึงผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งหรือผู้ที่รับบำเหน็จบำนาญจากองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ และผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในฐานะคู่สมรสของผู้ดำรงตำแหน่งด้วย

๔.๑๑ กรณีเป็นผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในหลายสถานะ ให้หน่วยงานตามข้อ ๔.๑ - ๔.๙ ที่เป็นต้นสังกัดสุดท้ายหรือที่เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นใดชั้นหนึ่งซึ่งพบเหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ

๔.๑๒ กรณีเป็นผู้ไม่มีสถานะตามข้อ ๔.๑ - ๔.๙ ให้หน่วยงานที่เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ

๕. ขั้นตอนการดำเนินการของหน่วยงานตามข้อ ๔

๕.๑ ตรวจสอบให้ชัดเจนว่าเป็นกรณีที่เข้าเงื่อนไขเหตุแห่งการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๗ ทั้งนี้ ต้องเป็นกรณีถึงที่สุดแล้ว

๕.๒ ตรวจสอบประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๕.๓ รวบรวมเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้นั้นทุกชั้นตรา ส่งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๖. การดำเนินการของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีรับเรื่องจากหน่วยงานตามข้อ ๔ แล้วดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ ตรวจสอบว่าเป็นกรณีที่เข้าหลักเกณฑ์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๗

๖.๒ ตรวจสอบเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้ถูกเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จากทะเบียนฐานันดรของสำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และอาจตรวจสอบเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

๖.๓ จัดทำบันทึกกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ โดยเสนอชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สมควรขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนทุกชั้นตรายกเว้นเหรียญรัตนาภรณ์ และเหรียญราชรุจิ (ถ้าได้รับพระราชทาน)

๖.๔ เมื่อนายกรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะส่งเรื่องไปยังสำนักราชเลขาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๖.๕ หากทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และสำนักราชเลขาธิการแจ้งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะจัดทำประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอนายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษา และแจ้งให้หน่วยงานที่เสนอเรื่องทราบและดำเนินการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่อไป

๗. การดำเนินการภายหลังจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

๗.๑ เมื่อหน่วยงานที่เสนอเรื่องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้รับแจ้งเรื่องทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ จากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์จากผู้ที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้รับมรดก หรือทายาท แล้วแต่กรณี โดยทันที ทั้งนี้ โดยมีหนังสือแจ้งอย่างเป็นทางการ ดังนี้

(๑) กรณีส่งหนังสือโดยเจ้าหน้าที่ ให้ส่งโดยตรงกับผู้ที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้รับมรดก หรือทายาท แล้วแต่กรณี เป็นลำดับแรก หากไม่สามารถส่งได้ ให้ผู้ที่รับแทนลงลายมือชื่อและระบุชื่อพร้อมทั้งตำแหน่ง หรือความเกี่ยวข้องกับผู้ที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ไว้ให้ชัดเจน

(๒) กรณีส่งหนังสือทางไปรษณีย์ ให้ลงทะเบียนและส่งถึงผู้ที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้รับมรดก หรือทายาท แล้วแต่กรณี

๗.๒ หากผู้ที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้รับมรดก หรือทายาท ไม่ส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในระยะเวลาอันควร (ไม่เกิน ๓๐ วัน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และความสะดวกในการเดินทาง) ให้ติดตามทวงถามและรายงานผลให้สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีทราบทุก ๓ เดือน จนกว่าบุคคลดังกล่าวจะได้ส่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน

๗.๓ กรณีผู้ที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้รับมรดก หรือทายาท แจ้งว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูญหายหรือไม่สามารถส่งคืนได้ด้วยประการใดๆ ให้บุคคล ดังกล่าวชดใช้ราคาแทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามราคาที่สำนักนายกรัฐมนตรีประกาศ กำหนด

๗.๔ เมื่อได้รับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือเงินชดใช้ราคาแทน เครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ให้หน่วยงานที่เสนอขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืน เครื่องราชอิสริยาภรณ์นำส่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีต่อไป
